RAMANAYA UITGEBEELD

IN INDIA EN ZUIDOOST AZIË

WANNEER EN WAAR?

INDIA

Lotgevallen (ayana) van Rama Ramayana

- Oudste zoon van Dasaratha, koning van Ayodhya
- 7e incarnatie van Visnu aan het eind van Tretayuga
- Koning is kinderloos; krijgt na groot ritueel pas kinderen van 3 verschillende vrouwen
- Rama, Laksmana, Bharata, Satrughna
- Rivaliteit van de moeders; Bharata's moeder drukt door dat haar zoon kroonprins en later koning wordt ipv Rama
- Rama's ballingschap in bos
- Ontvoering van zijn vrouw door koning van Lanka
- Zoektocht naar Sita, Rama's vrouw
- Terugkeer naar Ayodhya; Rama's kroning
- Lotgevallen van Sita en haar twee zoons

OUDSTE BRONNEN: TEKSTEN
taal: Sanskrit

- 1e vermelding Ramayana verhaal in Mahabharata, 3e hoofdstuk, Vanaparva. Mahabharata is ook pas later opgeschreven in verschillende versies, tussen 500 BC en 500 AD
- Speciale tekst, Ramayana, gecomponeerd door Valmiki, tussen 400 en 200 BC
- Valmiki geldt als Eerste Dichter (Adi-Kavi), na de dichters van korte hymnen uit de Vedische tijd
- Ramayana geldt als Eerste Gedicht (Adi-Kavya)
- Ramayana en Mahabharata pas later opgeschreven
- Van Ramayana bestaat een Zuidelijke,Noordoostelijke en Noordwestlijke redactie
- Waarschijnlijk kende de compilator van Mahabharata Valmiki en/of het Ramayana; de Vanaparva versie is vrije samenvatting van de hoofdlijnen van het Ramayana

RAMAYANA IN INDIA

- Rama verhaal ook bekend bij Boeddhisten
- Verwijzingen naar Rama verhaal in Jataka's, bijv. Dasaratha Jataka, Lalitavistara en Buddhacarita in Sanskrit
- Ideeën over karakter, gedrag, uiterlijk van een uitzonderlijke prins overgenomen; soms citaten
- Verwijzingen naar Rama in toneelstukken, proza verhandelingen en grammatica's in Sanskrit
- Rama verering vanaf 10e eeuw AD
- Bewerkingen Rama verhaal in andere, Indiase teksten
- Vertalingen en bewerkingen Rama verhaal buiten India
- Oudste vertaling in Java, Oud Javaans, begin 11e eeuw AD, of iets later

7 hoofdstukken, kanda, van Ramayana

- 1. Rama's jeugd, Balakanda
- 2. In Ayodhya; paleis scenes, kroning Bharata, Ayodhyakadna
- 3. In het bos, Aranyakanda
- 4. In Kiskindha, het rijk van Sugriva, Kiskindhakanda
- 5. Reis naar en overtocht over dam naar Sri Lanka; mooie natuur, Sundara (= mooi)kanda
- 6. Oorlog met Ravana, gevechten, dood Ravana, Yuddha (oorlog)kanda
- 7. Latere gebeurtenissen: terug in Ayodhya; Rama als vorst; Sita's verbanning; 2 zoons; (h)erkenning zoons; Sita's onschuld; Sita naar hemel, Uttara (= Laatste)kanda

Korte inhoud Ramayana verhaal

+ goden gehinderd door Ravana, raksasa vorst van Lanka

+ Ravana was onoverwinnelijk omdat hij kracht had gekregen van Brahma als beloning voor ascese

+ er moet iemand komen om hem te verslaan

+ Visnu daalt af naar aarde als Rama

+ op aarde: koning Dasaratha van Ayodhya heeft 3 vrouwen maar nog steeds geen kinderen

+ speciaal ritueel, asva-medha, om kinderen te vragen

+Visnu geeft amrta voor 3 vrouwen aan Dasaratha; 1e vrouw, Kausalya, krijgt Rama; 2e vrouw, Kekayi, krijgt Bharata, 3e vrouw, Sumitra, krijgt Laksmana en Satrughna

Prinsjes, huwelijk Rama

- Prinsjes worden opgevoed; leren boogschieten en oorlogstactieken
- Wijze/rsi Viswamitra, in kluizenarij in bos, wordt lastig gevallen door raksasas
- Vraagt koning Dasaratha hulp; wil dat Rama raksasa's verslaat
- Visvamitra geeft goodelijke wapens, o.a. Boog, aan Rama
- Rama en Laksmana naar bos; verslaan diverse demonen, o.a. Taraka, een vrouw
- Visvamitra neemt de broers mee naar Mithila, waar koning Janaka een contest houdt om zijn dochter Sita uit te huwelijken (svayamvara, self-choice marriage)
- Huwelijkscandidaten moeten proberen boog, eens van Siva, te spannen
- Alleen Rama kan het; hij breekt de boog
- Huwelijk van Rama met Sita

intrigues

- Dasaratha wordt oud; hij wil zijn oudste zoon tot kroonprins laten wijden
- Moeder van Bharata wil dat haar zoon koning wordt
- Zij herinnert Dasaratha aan een huwelijksbelofte: ze mocht een wens doen, maar onthield zich tot nog toe daarvan
- Wil nu haar wens doen: haar zoon Bharata wordt gewijd als kroonprins
- Dasaratha kan niet terug; hij moet zich, als koning, aan zijn beloftes houden
- Bharata tot kroonprins gewijd
- Rama moet 14 jaar in ballingschap, want moeder van Bharata is bang dat hij toch koning wil worden
- Ballingschap; Rama, Sita, broer Laksmana gaat mee; naar Dandaka woud
- Dasaratha sterft kort erna van verdriet; crematie
- Bharata moet koning worden; hij wil niet; bezoekt Rama in bos
- Rama wil niet terug; hij moet zich houden aan afspraak: 14 jaar in bos
- Bharata wil voorlopig koning worden; draagt Rama's sandalen mee, als symbool van Rama's superioriteit; Bharata regeert in naam van Rama

Rondtrekken in bos; demonen verslaan

- Rama, Sita, Laksmana trekken 10 jaar rond van de ene naar de andere kluizenarij; verslaan demonen
- Incident met Surpa-nakha, zuster van Rawana, koning van Lanka; zij wordt verliefd op Rama/Laksmana (twee versies)
- Neus/oren/armen van Surpa-nakha (Nagels zo groot als Wan) wordt/worden afgeslagen door boze Rama/Laksmana (diverse versies)
- Surpa-nakha klaagt bij haar broers Khara en Dusana. Gevechten; broers verslagen
- Surpa-nakha klaagt bij haar broer Ravana; zegt dat hij Sita moet kidnappen
- List van Ravana; zijn generaal Marica vermomt zich als hertje; Sita wil hertje; Rama gaat er achteraan
- Laksmana past op Sita; wanneer hert wordt geraakt door Rama, gilt het; alsof Rama gilt; Sita draagt Laksmana op Rama te redden
- Ruzie Sita en Laksmana: hij had beloofd Sita niet in de steek te laten; Sita beschuldigt Laksmana: hij wil Rama dood, zodat hij met Sita verder kan; Sita vervloekt door Laksmana; Laksmana gaat Rama zoeken
- Rawana vermomt zich als asceet, bezoekt Sita; schaakt haar
- Vogel Jatayus ziet wat er gebeurt; probeert Ravana tegen te houden; Ravana slaat een vleugel af; Jatayus valt op de grond; Ravana met Sita naar Lanka

Zoektocht naar Sita

- Rama en Laksmana terug zonder hert; zien dat er gevochten is; Sita is weg
- Zoeken naar Sita; ontmoeting met stervende vogel Jatayus; verhaal over ontvoering
- Rama en Laksmana cremeren vogel
- Zoeken in bos; ontmoeting met reus Kabandha (hoofd in buik); reus verslagen; zijn ziel zegt dat Rama de ex-apenvorst Sugriva moet zoeken; die kan helpen
- Sugriva was ook zijn vrouw kwijt; zij was geschaakt door zijn broer Balin; Balin joeg Sugriva weg om zelf vorst te worden
- Als Rama Sugriva helpt zijn vrouw en koningschap terug te krijgen, zullen de apen Rama helpen zijn vrouw en koningschap terug te krijgen
- Apengeneraal Hanuman vindt Rama en Laksmana; leidt hen naar Sugriva
- Gevecht Sugriva-Balin; Sugriva wint, omdat Rama Balin met pijl beschiet
- Preek van stervende Balin: Rama hield zich, door interventie, niet aan ksatriya ethiek
- Sugriva wordt koning
- Hanuman gaat zoeken naar Sita; vliegt naar Lanka en vindt haar; Sita wordt verzorgd door zus van Ravana, Trijata
- Ontmoeting Hanuman-Sita; confrontatie Hanuman-Ravana; Hanuman steekt paleis + tuin in brand

Ravana verslagen; Rama terug naar Ayodhya; koningswijding

- Vibhisana, Ravana's broer, sluit zich aan bij Rama en zijn partij
- Hanuman vliegt terug naar Rama; besluit om naar Lanka te gaan
- Apenleger bouwt dam van India naar Lanka
- Leger verslaat Ravana en zijn demonen; Sita wordt bevrijd
- Rama is jaloers: Sita was hem vast niet trouw toen ze bij Ravana was
- Sita roept aarde en god van vuur, Agni als getuigen aan van haar trouw; ze springt in vuur; ze wordt niet verbrand; ze is onschuldig
- Terug naar Ayodhya; party; Rama wordt koning; Sita in verwachting van tweeling
- Rama vertrouwt Sita toch niet; hij stuurt haar in ballingschap naar kluizenarij van Valmiki; Kusa en Lava geboren; zij worden opgevoed in de kluizenarij
- Valmiki dicht het verhaal van Sita's lotgevallen
- Op hun 15e komen zij bij toeval in Ayodhya aan het hof van Rama; zij zingen het verhaal van Valmiki
- Rama herkent en erkent hen als zijn zoons
- Sita terug naar Ayodhya; ze roept de aarde als getuige van haar onschuld aan; wordt verzwolgen: ze is onschuldig
- Rama doet afstand van troon; Kusa wordt nieuwe koning

Afbeeldingen Ramayana in India

Oudste afbeeldingen

Bharhut, op railing stupa,Dasaratha Jataka, 2e BC

Deogarh, Visnu tempel, Gupta stijl, 5e AD, reliefs, nu in Museum Nasional in Delhi

Deogarh

Laksmana (l) en Rama (r) met bogen

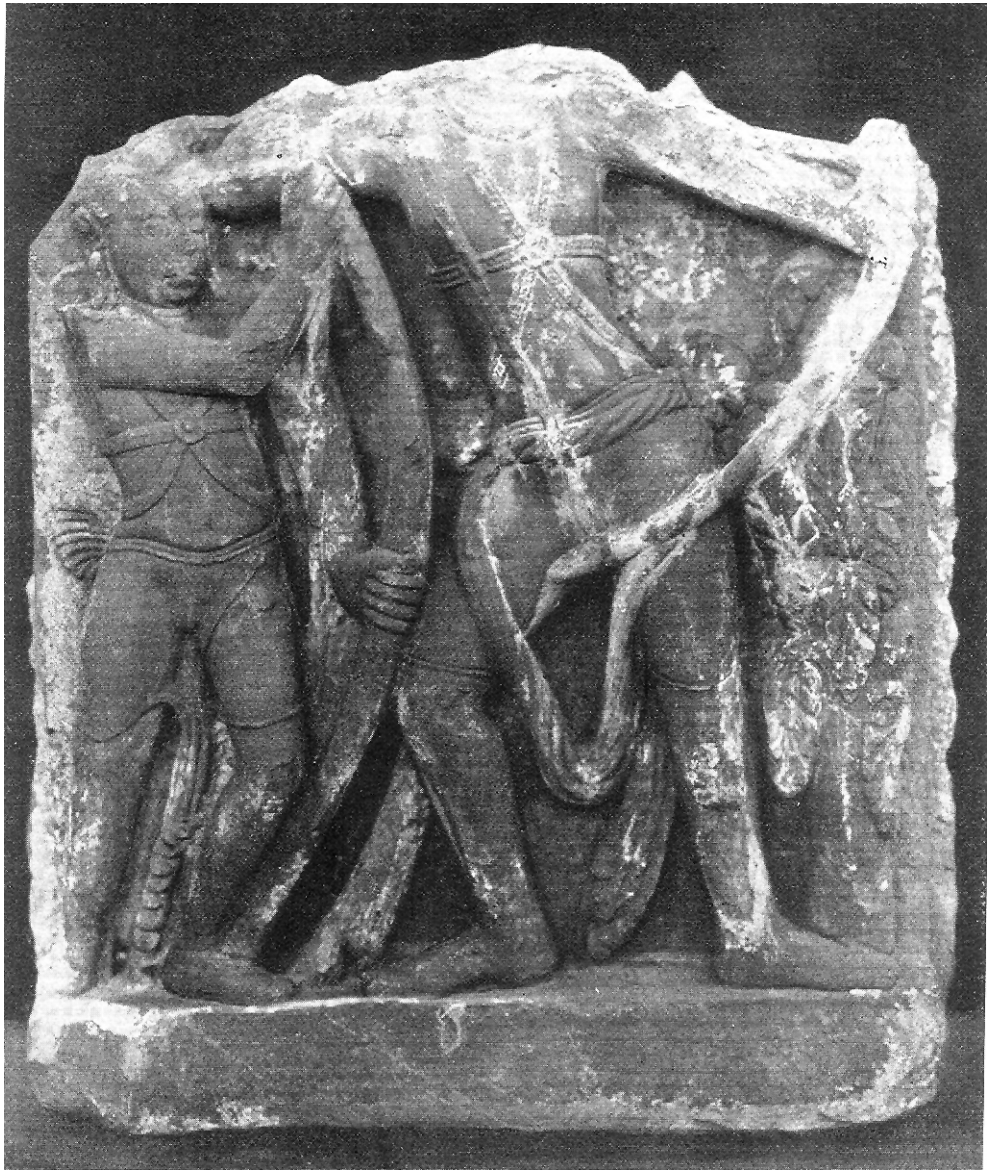

Sita, Rama, Laksmana

Ontmoeting met
Surpanakha; bestraffing

Rsi, Laksmana, Rama, knielende ascete, sabari

Hanuman, Rama, Laksmana

Dood van raksasa? Jatayus?

Apen met wapens

Kroning Rama met Sita in Ayodhya; apen, rsi's, vorsten relief in hout, Zuid India, 20e eeuw

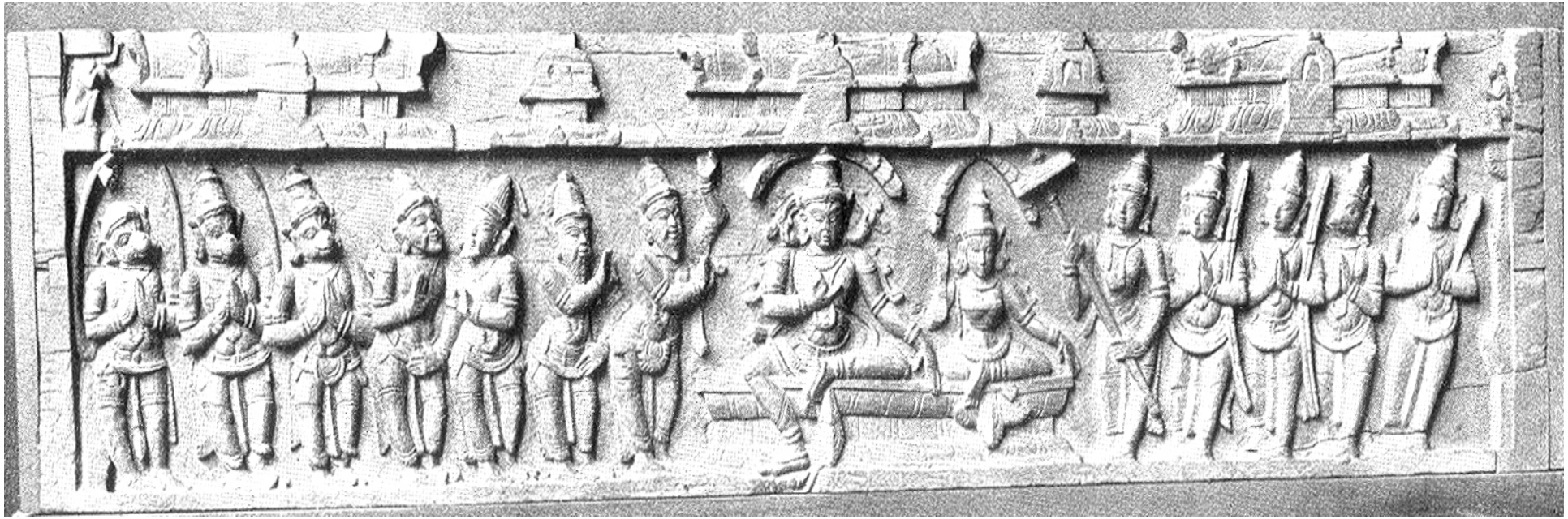

Verering voeten van Rama en Laksmana relief, Jaipur

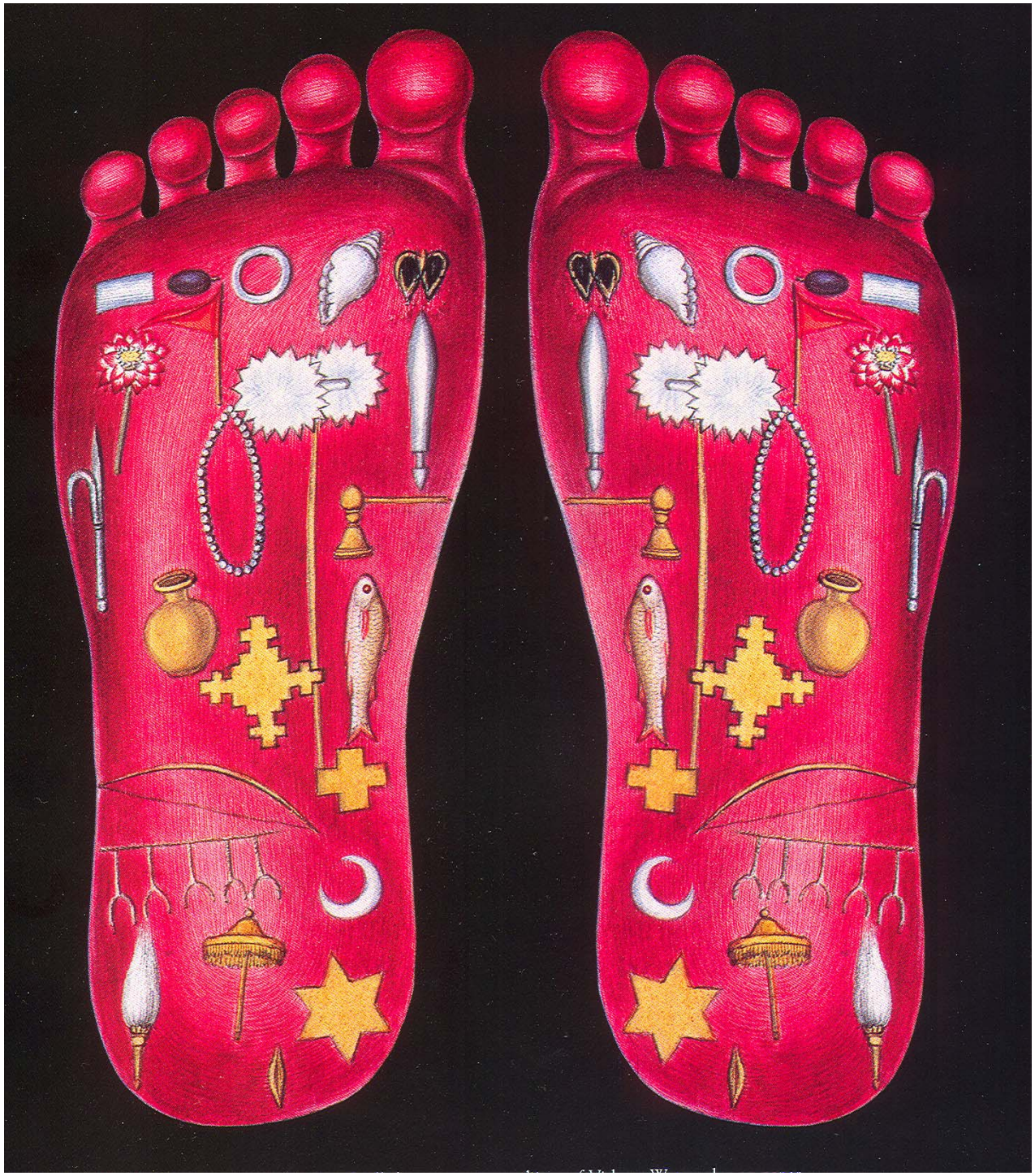

Verering voeten Rama, modern papier

Vele afbeeldingen als reliefs, schildering op papier in India

Ook vele versies in theater in India

RAMA IN JAVA

- Oudste verwijzing naar Ramayana: inscriptie van koning Balitung, Sangsang, 907 AD; Ramayana wordt opgevoerd
- Vertaling Ramayana verhaal in het Oud Javaans naar een grammaticale Sanskrit tekst van Bhatti, het Bhattikavya; 6e-8e AD?
- 26 zangen, sarga; begin tot terugkeer Rama, Sita, Laksmana naar Ayodhya
- Datering: 10e, 11e eeuw, latere interpolaties
- Vooral hoofdstuk 26 is anders; is niet in Bhatti
- 1e teksteditie door H. Kern in 1900
- C.Hooykaas (1955) vergelijkt OJR met Bhatti en Valmiki
- Laatste hoofdstuk, Uttarakanda, in proza vertaald in OJ tussen 991 en 1016 AD, onder koning Dharmawangsa Teguh Anantawirkamottunggadewa; slecht gedrag Rawana; Rama brengt Sita naar kluizenarij van Valmiki; Sita's terugkeer naar aarde; Rama terug naar hemel

W.F. Stutterheim

- Promoveert in 1924 op de Ramayana reliefs op Prambanan, alleen Siwa tempel, en Panataran; gedrukt in München bij Müller Verlag in 1925

Oudste afbeeldingen in Java

Balustrade Prambanan tempel C.Java, 9e AD

Siva tempel (midden): 24 panelen

Brahma tempel (links): 30 panelen

Soubasement Panataran tempel O.Java, 1347 AD, 106 panelen en paneeltjes

PRAMBANAN

Prambanan, overzicht tempels

Siwa tempel

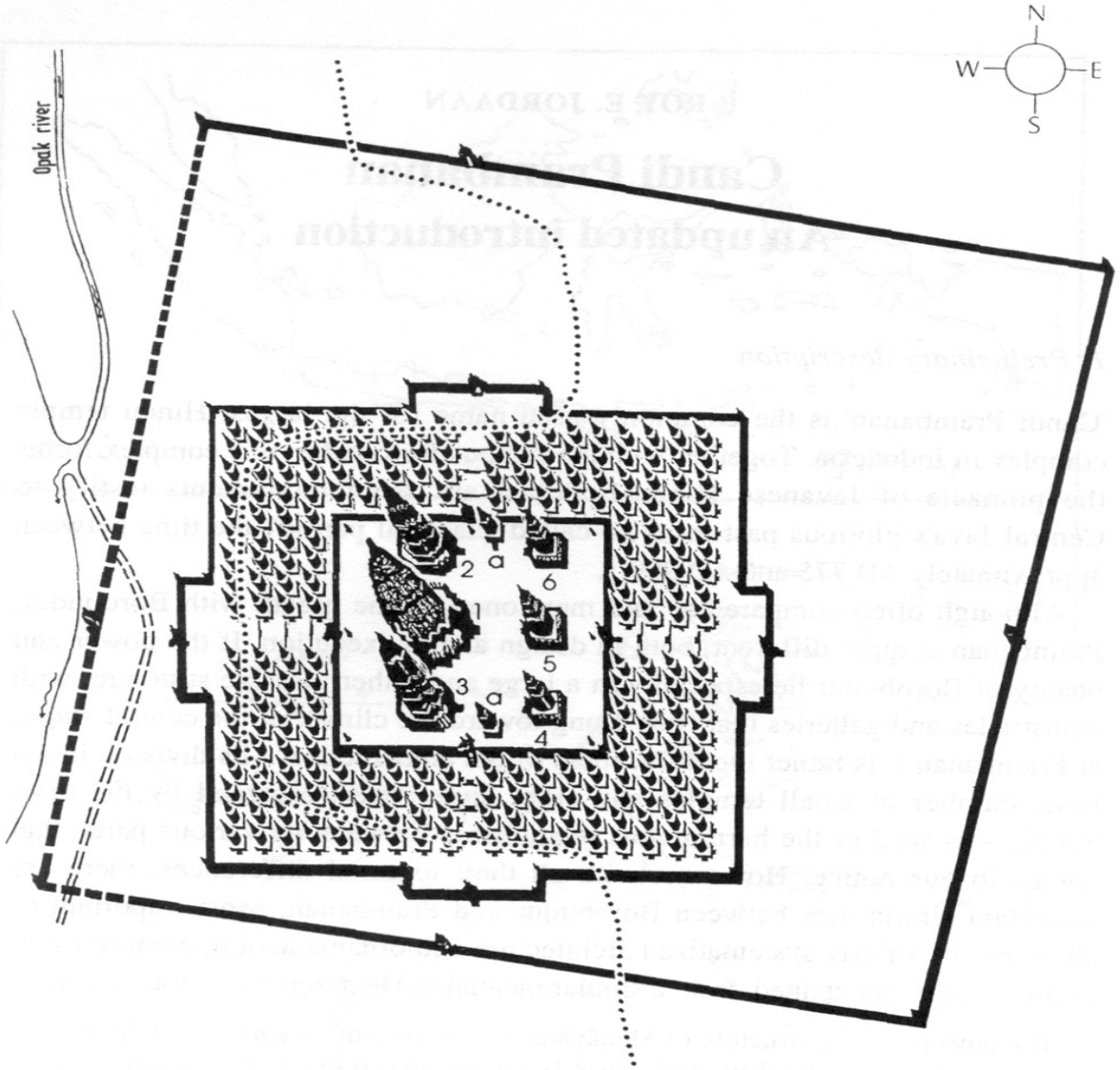

Legend

1. Candi Śiva
2. Candi Viṣṇu
3. Candi Brahmā
4. Candi A
5. Candi Nandi
6. Candi B

a Candi Apit

Candi Kelir

Candi Perwara

..... underground water conduit (IJzerman 1891)

Siwa tempel

- Relief 1: ritueel van Dasaratha om kinderen te krijgen
- Relief 24: bouwen van de brug naar Lanka
- Beginnen aan oostkant, dan linksom en de reliefs op de balustrade volgen. De kijker maakt een pradaksina ommegang.

Brahma tempel

- Relief 1: aankomst Rama, Laksmana en apen in Langka; aanvalstechniek bepalen
- Relief 30: Kusa als vorst geinstalleerd

Siwa tempel

hoogtepunten

Wisnu openbaart zich aan vorstelijke priester, koning en gemalinnen (?) – Ia-d

Bezoek rsi Wiswamitra aan koning en koningin mogen Rama en Laksmana komen helpen? – IIa-e

Laksmana, Rama schiet op reuzin, IIIb

Dood reuzin, verlossing, ten hemel, IIId

Rama dood reus/reuzen Subahu Marica, IVcd

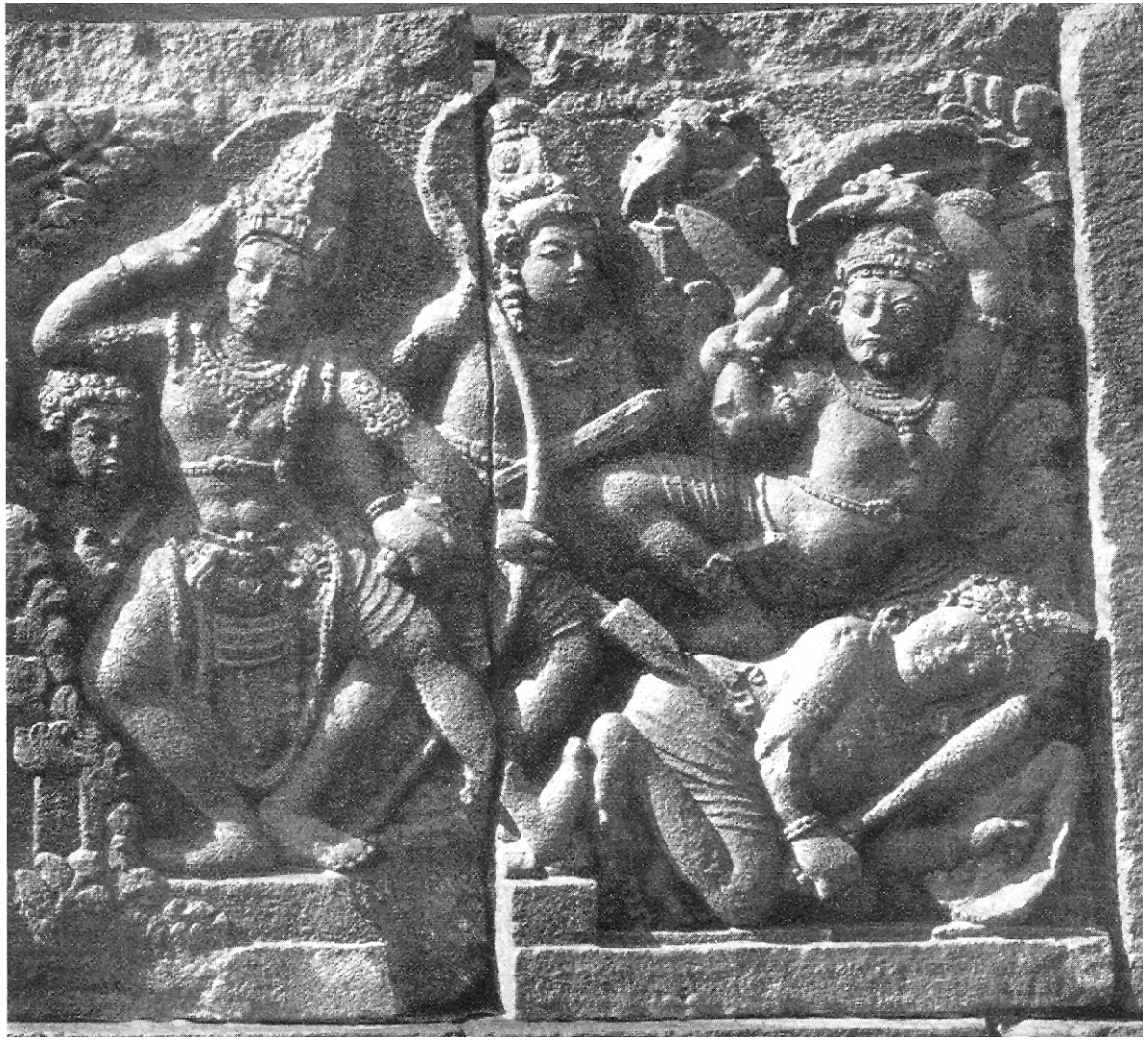

Wiswamitra bezig met ritueel, gestoord door reuzen, IVab

Huwelijkscontest Sita, Rama schiet, Vde

Rama, Sita, Laksma terug naar Ayodhya,VIb-e

Bharata tot kroonprins gewijd, VIIa-d

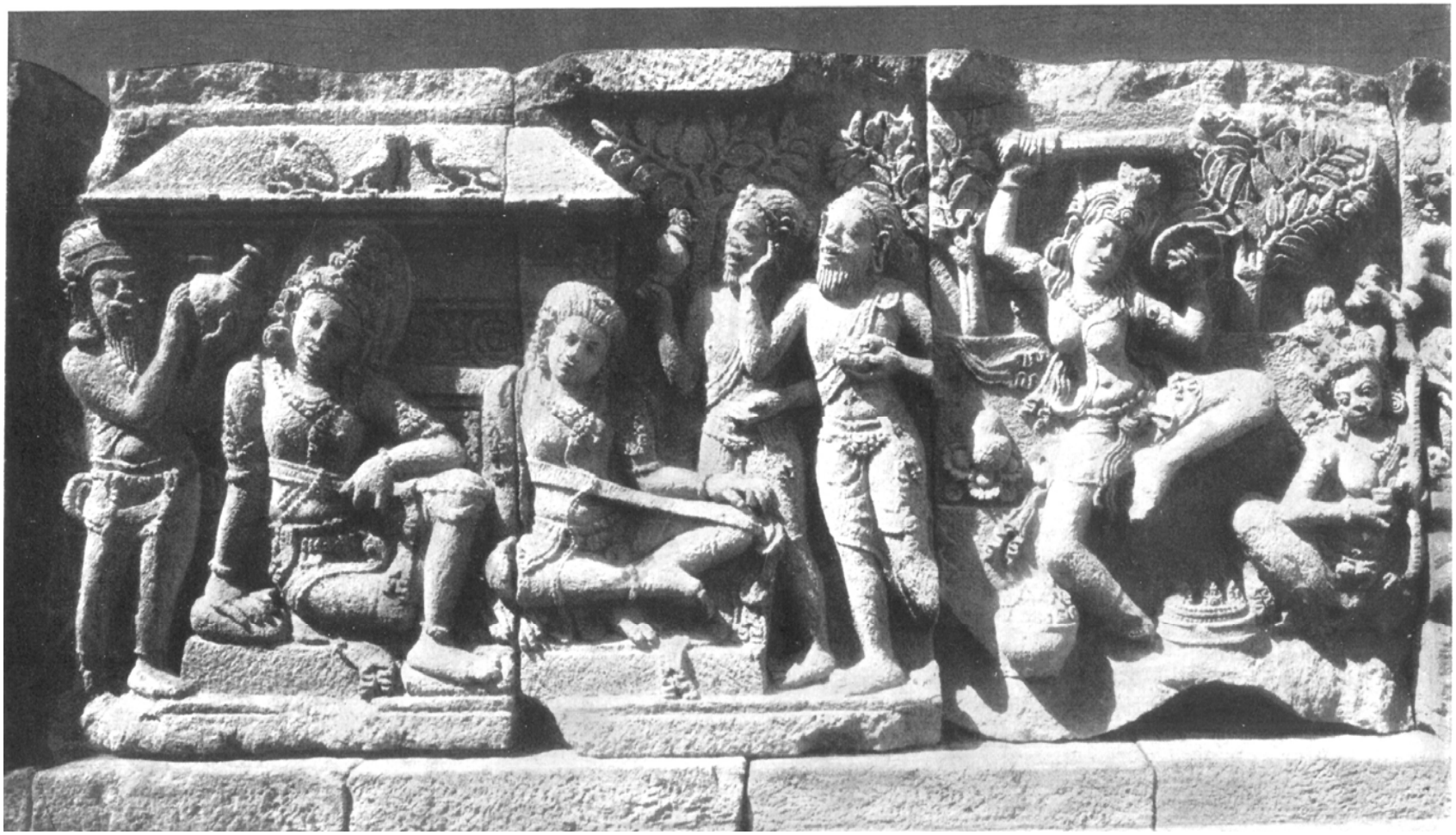

Rama,Sita,Laksmana verbannen naar bos, VIIf-h

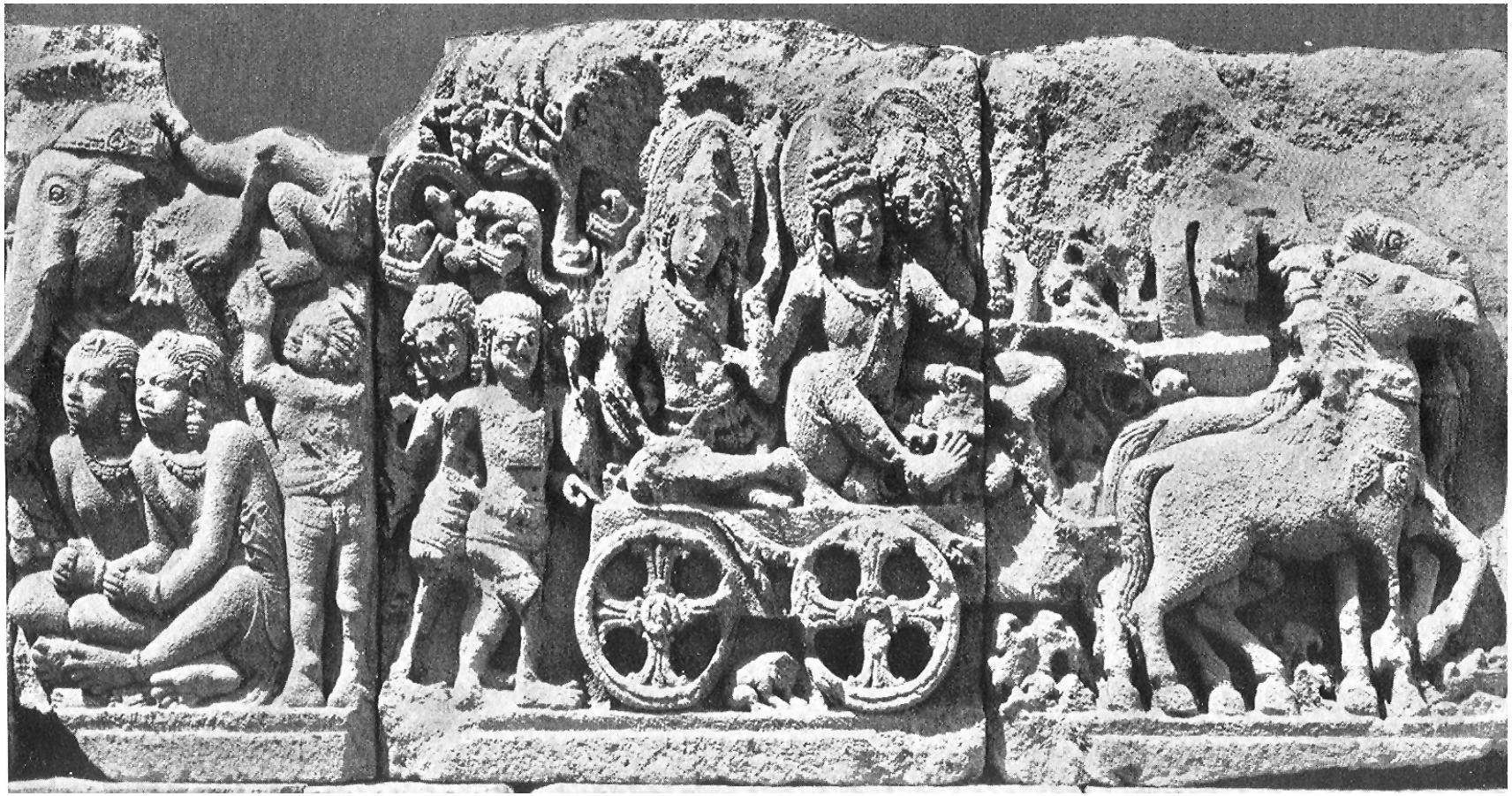

Dasaratha dood, opgebaard in sarcofaag, VIIIa-d

Bharata naar bos, krijgt Rama's sandalen mee, IX

Bezoek van Surpanakha, XIIa

Surpanakha bedreigd, XIIde

Gouden hert geschoten, Marica bevrijd, XIIij

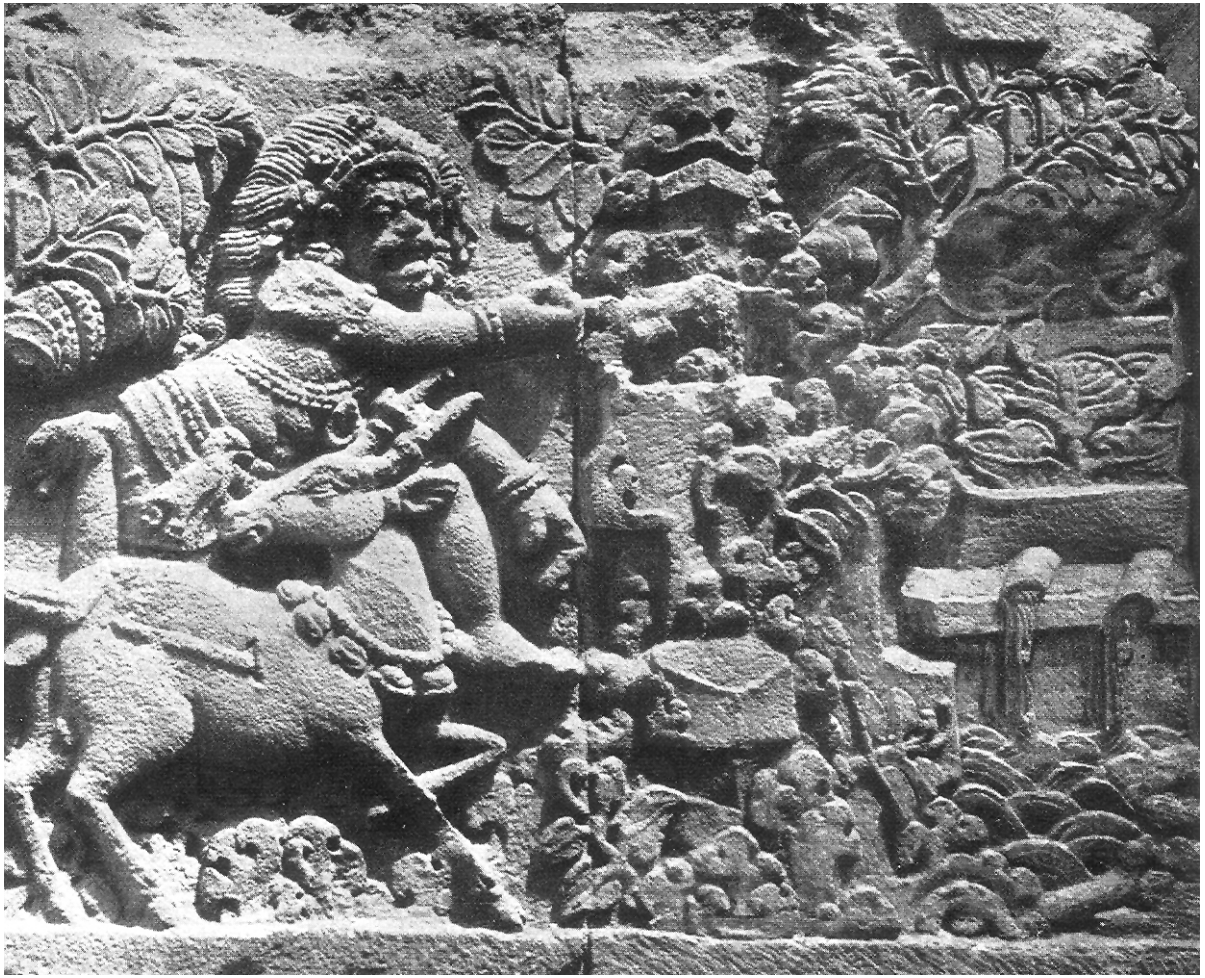

Sita gekidnapt door Rawana, XIIIa-c

Sita met Rawana op Wilmana-kar, XIIId-g

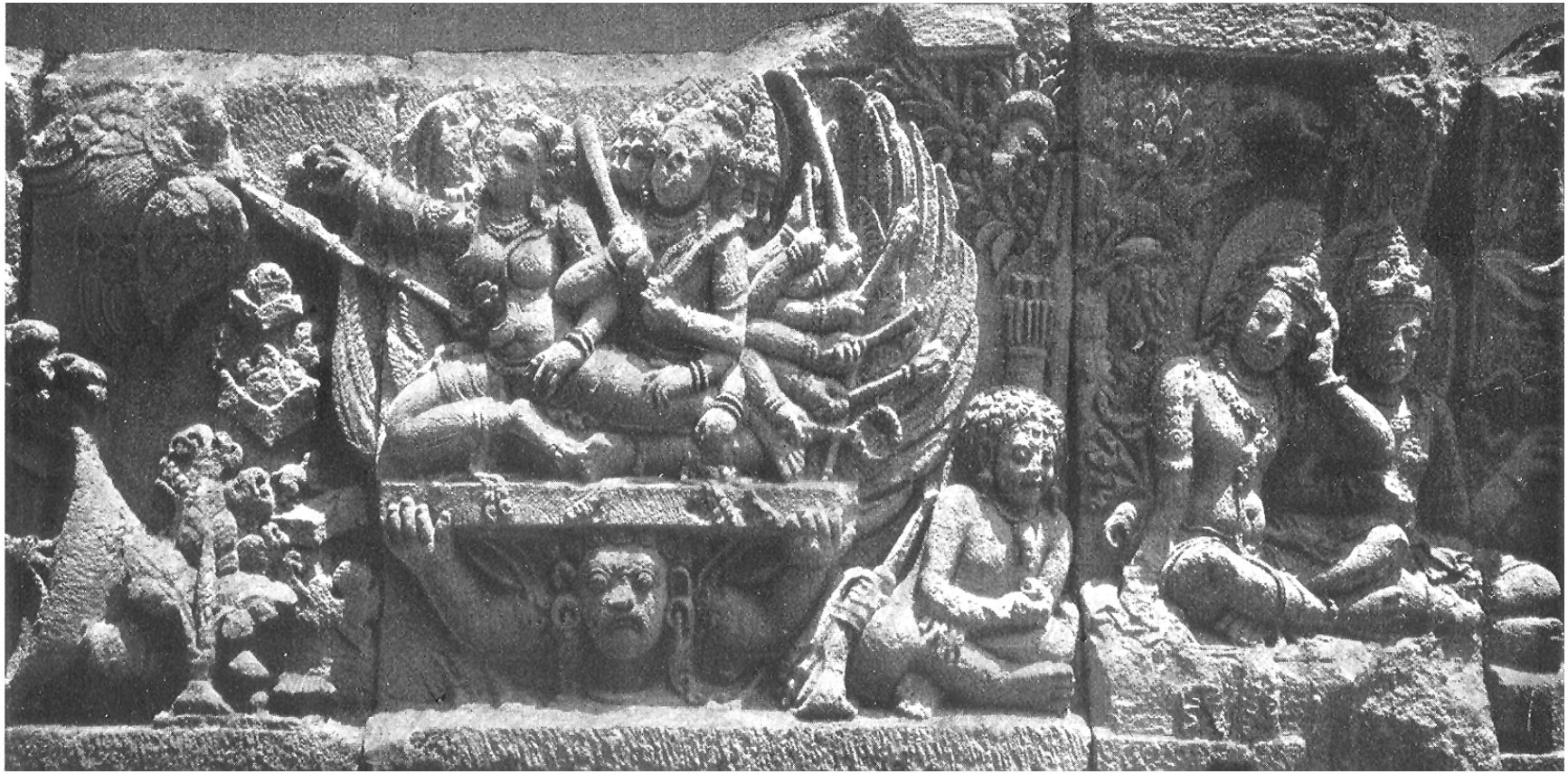

Vogel (Jatayus?) geeft ring van Sita aan Rama, XIIIf

Rama doodt Kabandha, verlossing, XIIIij

Rama schiet of Sabari, verlost, XIVa-d

Verlossing Sabari, detail, XIVc

Rama, Laksmana ontmoeten Hanuman, Xva-d

Laksmana tapt water uit boom; blijken tranen van wenende Sugriwa te zijn, XVIe

Ontmoeting met Sugriwa,
XVId

Rama laat Sugriwa zien wat hij kan – schiet door 7 bomen heen, XVIIcd

Gevecht Sugriwa-
Subali, XVIIIc

Rama schiet –
tegen de ethiek,
XVIIId

Subali gedood,
XVIIIef

Rama, Laksmana, Sugriwa vergaderen, XIXcd

Hanuman in paleis Rawana in Lanka, XIXj

Hanuman bespiedt Sita; Hanuman bij Sita, XX

Hanuman steekt gebouw in Lanka in brand, XXIcd

Hanuman terug, verslag aan Rama, XXII

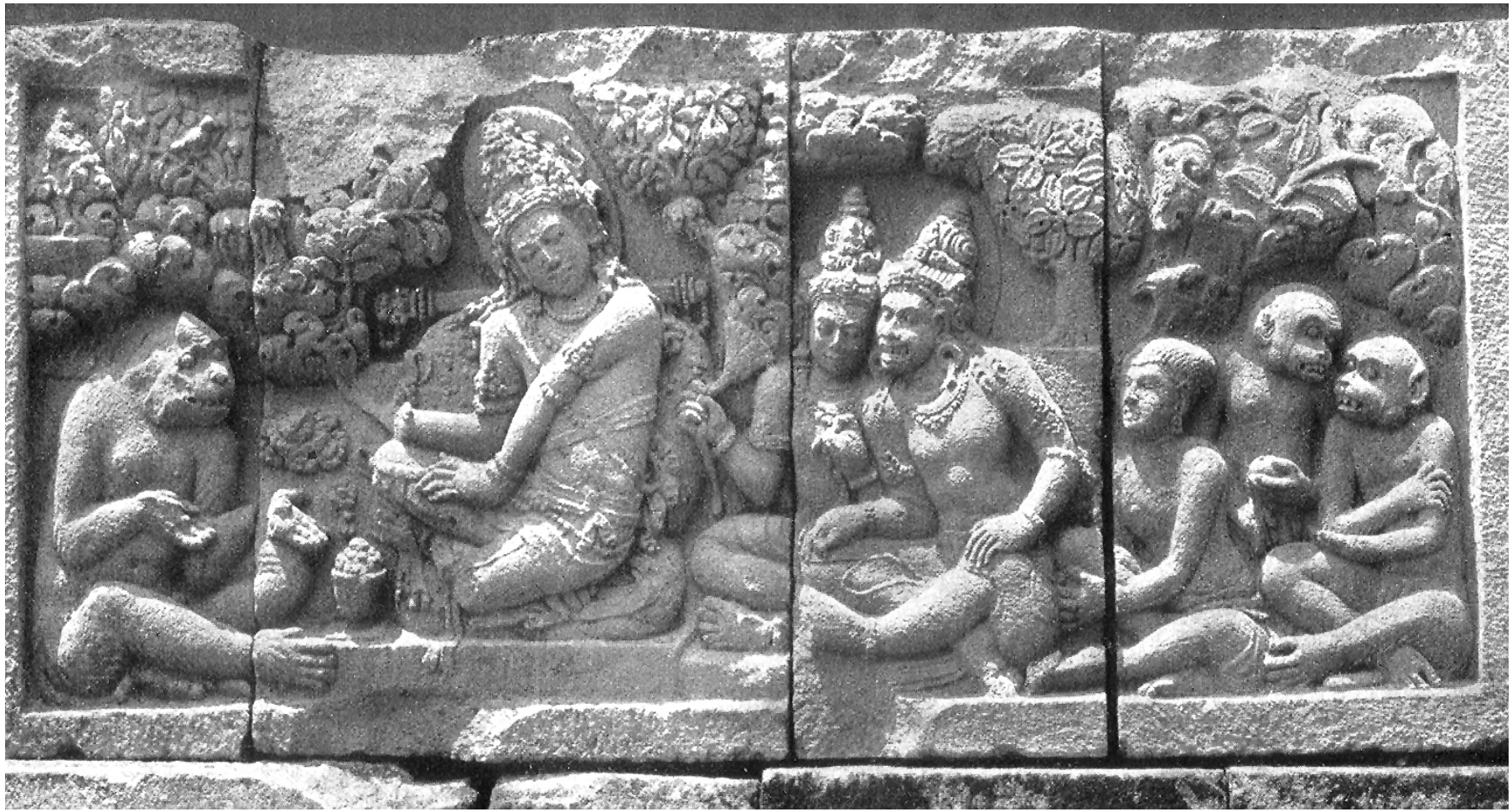

Apen sjouwen stenen voor dam naar Lanka, XXIVa-c

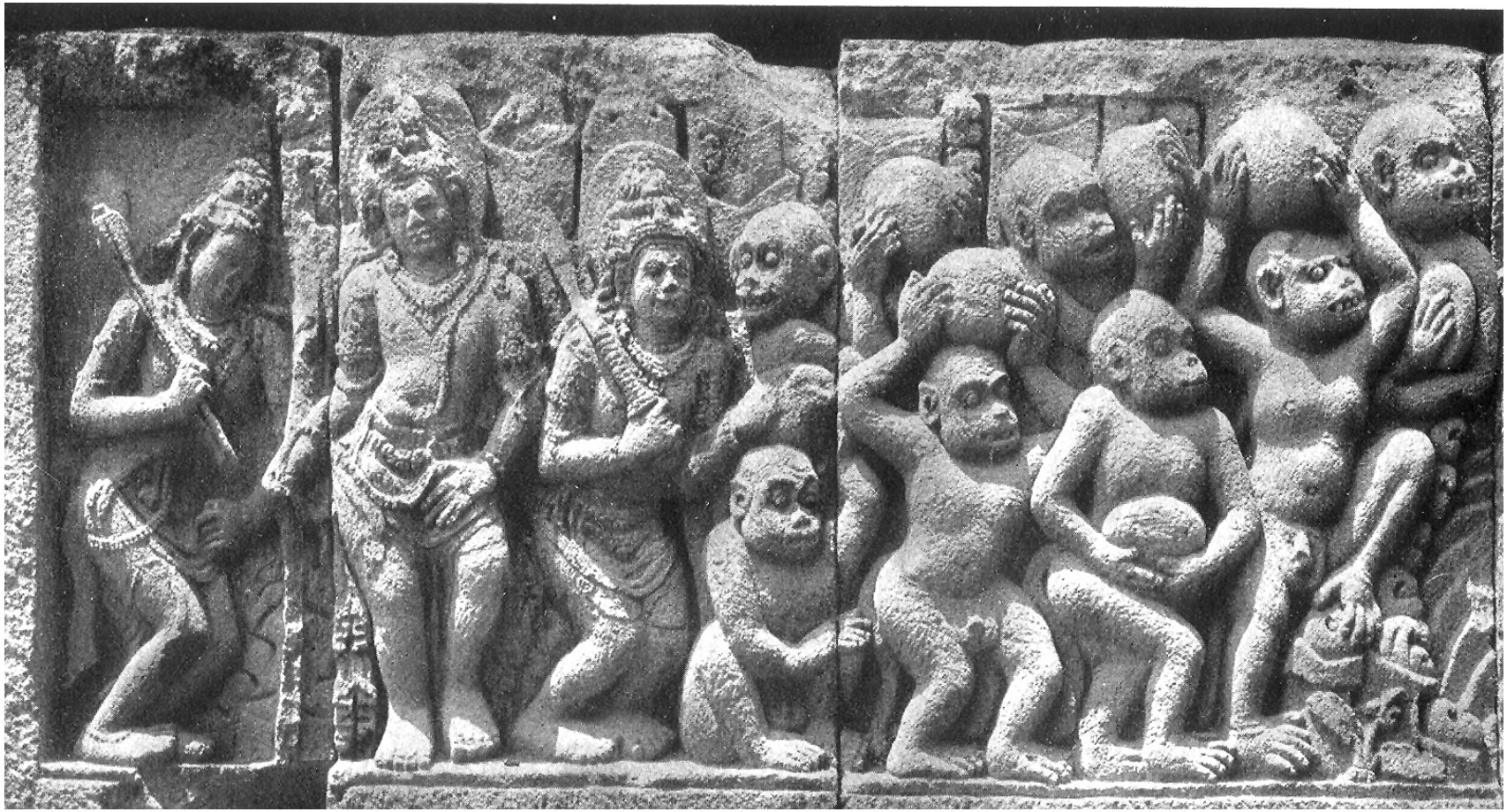

Zee met zeedieren bij Lanka, XXIVe-f

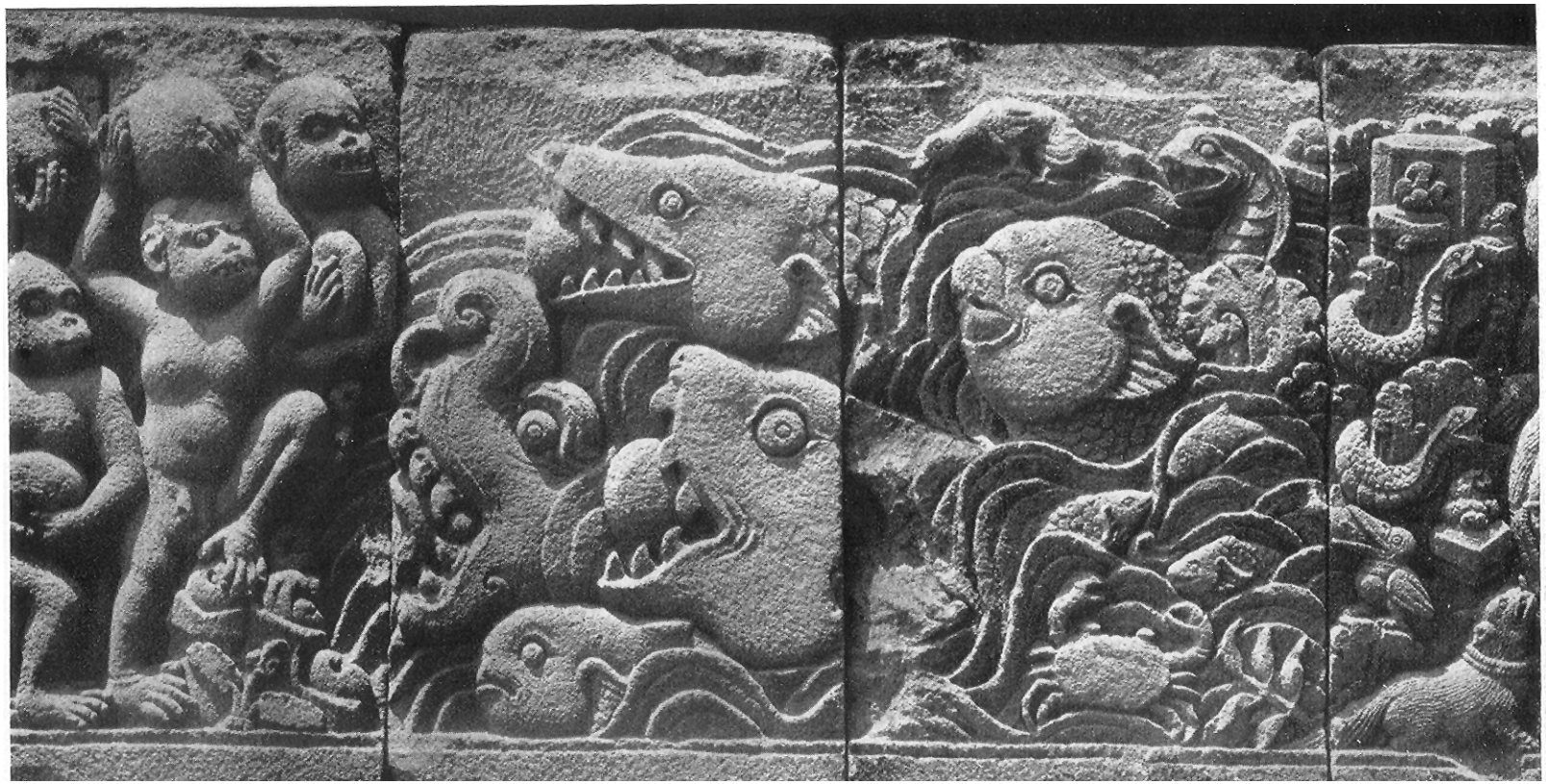

Aan wal in Lanka, XXIV e-h

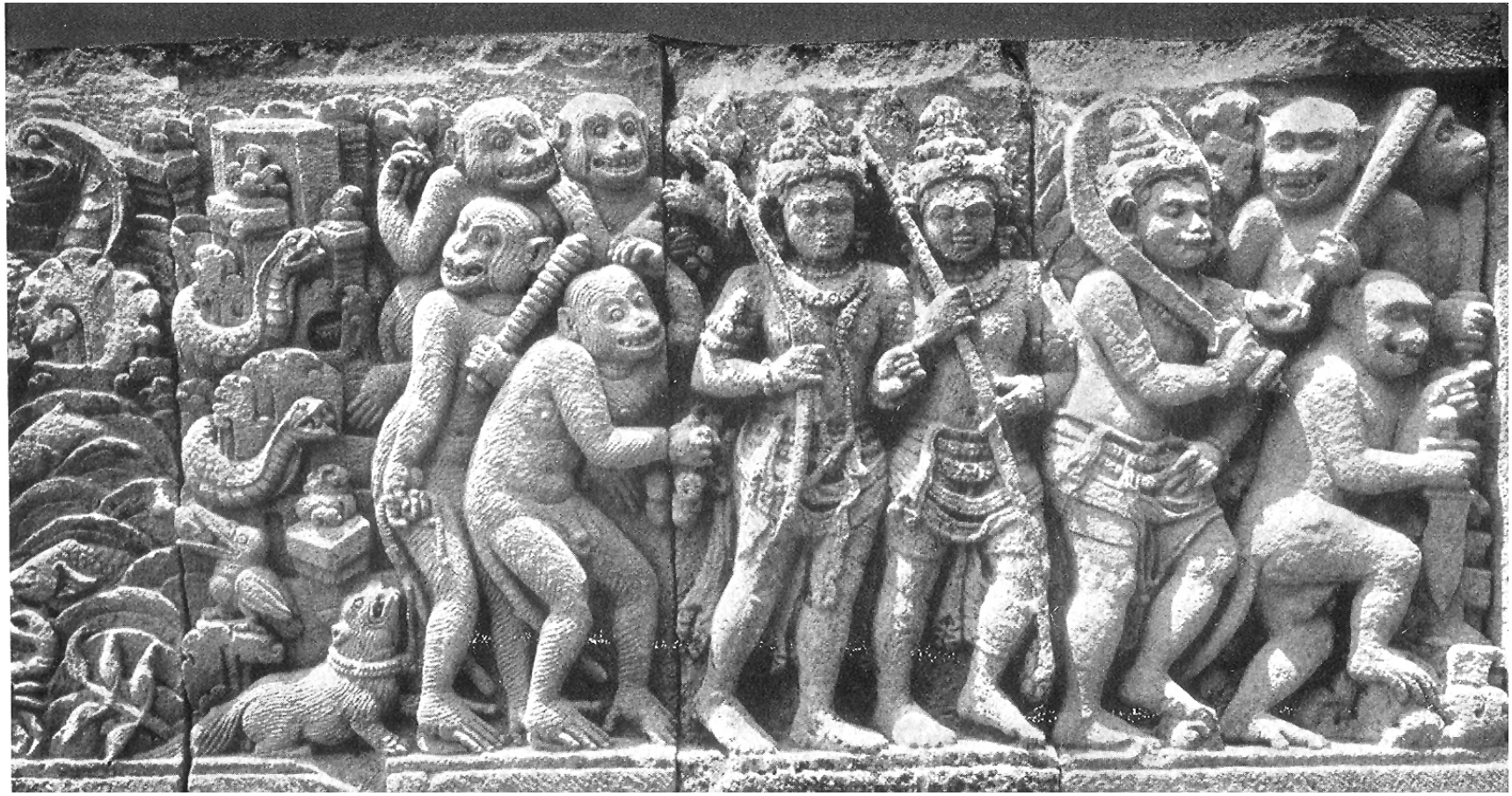

Rawana met ’10’hoofden, 03

BRAHMA TEMPEL

De oostelijke ingang nemen, linksom en dan langs de balustrade lopen. De kijker maakt een pradaksina

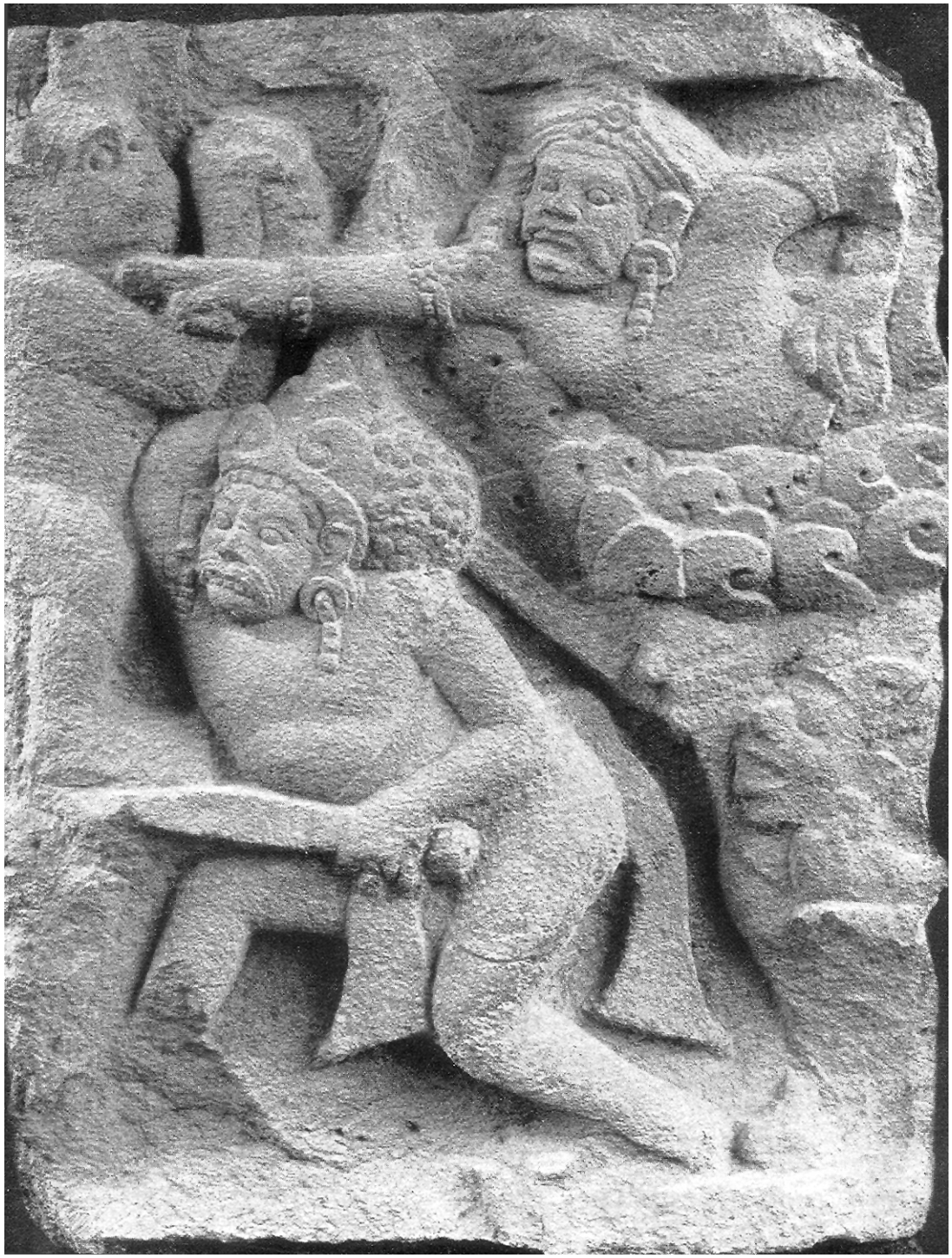

Gevecht Indrajit, zoon van Rawana met Rama; Indrajit wordt gedood, 06

Kumbhakarna, Rawana's broer wordt gewekt om te vechten, 08

Apen bevechten Kumbhakarna, 09

Kumbhakarna dood en opgebaard,
10

Rawana dood en opgebaard, 12

PANATARAN, OOST JAVA
figuren in wayangpoppen stijl

Begin van de reeks

- Vreemd? aan de westelijke hoek van de uitsprong aan de noord kant; de beide ingangstrappen liggen op het NW.
- Wanneer je op enige afstand van het gebouw staat, dan lijkt het of de voor-facade, van links naar rechts genomen, juist op die plek begint
- De looprichting is van NW naar Z, O, N, dus een prasavya. Dat is niet abnormaal bij Oost Javaanse gebouwen

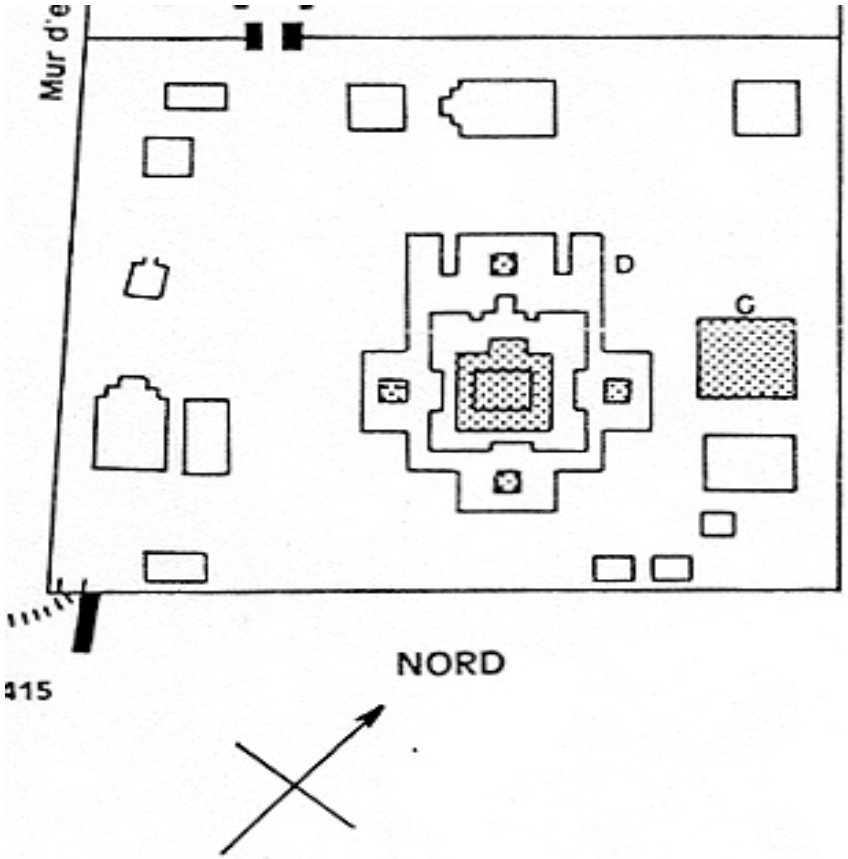

A = Temple des Nagas
B = Temple daté 1369
C = Terrasse sculptée datée 1375
D = Grand Temple daté 1347
E = Rakshasas
F = Entrée principale
G = Corps du Grand Temple remonté sur le sol

aran, plattegrond met tempel

Wayangpoppen
maker,
Hanuman

Deel uit verhaal afgebeeld, structuur van wayangvoorstelling

- Hanuman gaat naar Lanka
- Ontmoeting met Sita
- Terug naar Rama
- Leger naar Lanka
- Gevechten met Indrajit, Kumbhakarna

Aap Hanuman op weg naar Lanka om Sita te zoeken, 105

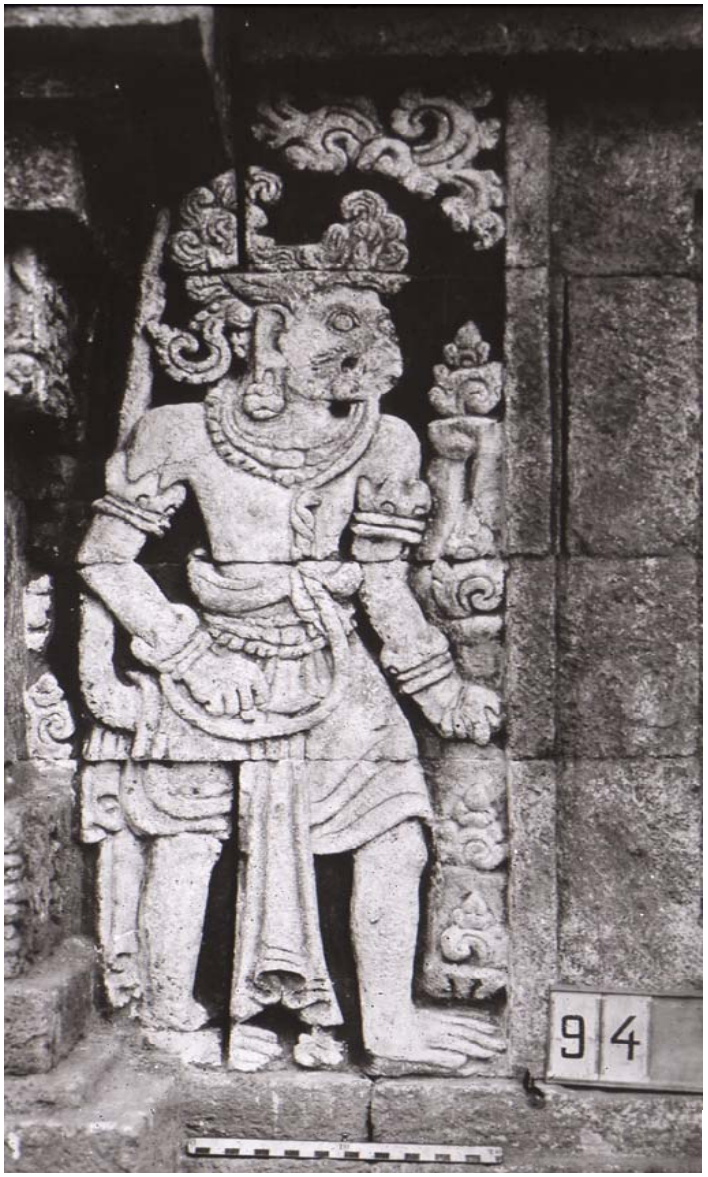

Rawana bedreigt Sita omdat ze hem afwijst, 109

Trijata, zus van Rawana en verzorgster van Sita, troost Sita, 110

Hanuman begroet
Sita, 111

Hanuman in conflict met demonenleger Rawana, 119

Hanuman op stapel lijken,
122

Hanuman vernielt gebouwen
in paleis, 130

Rawana met zijn dienaren, 140

Aksa, zoon van Rawana zijn arm is afgehakt door Hanuman, 151

Indrajit, zoon van Rawana op weg naar Hanuman, 159

Hanuman laat zich moedwillig vangen door slangenpijl van Indrajit, 161

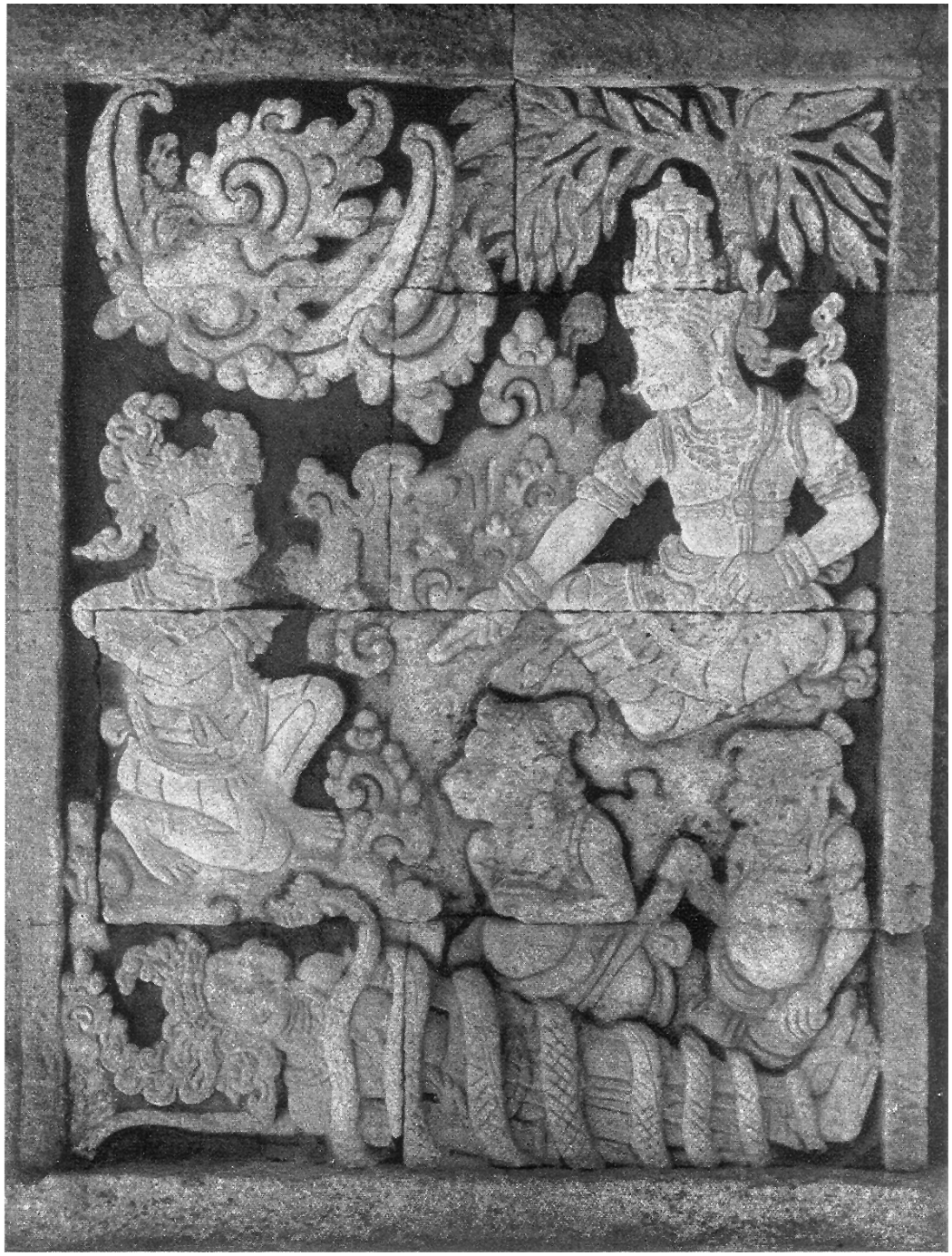

Rawana in conflict met Hanuman, 163

Hanuman’s staart in brand,
166

Hanuman steekt
gebouwen in brand, 169

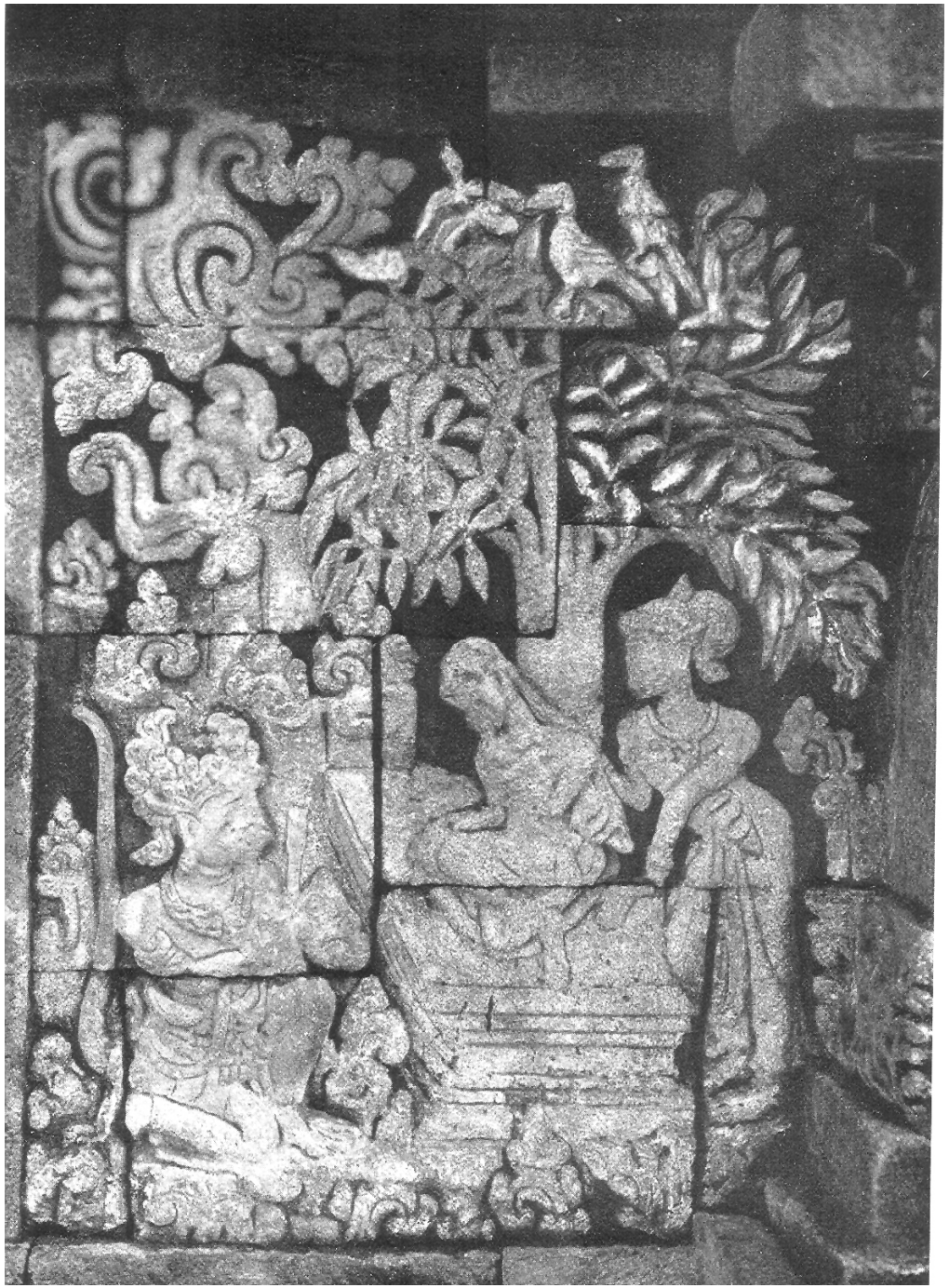

Hanuman neemt afscheid van Sita; hij gaat Rama halen in India, 172

Hanuman bericht Rama
wat er is gebeurd, 175

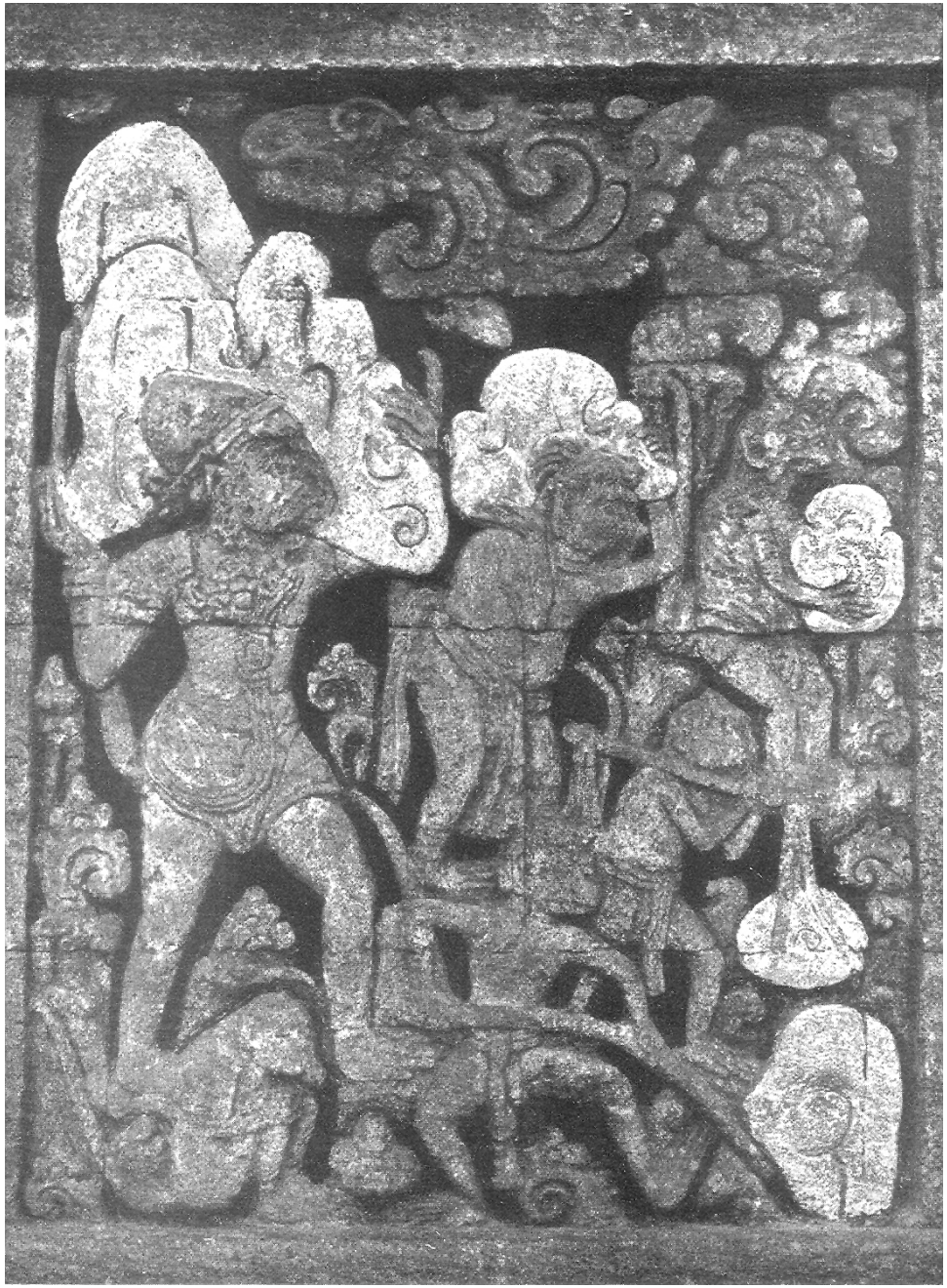

Apen bouwen dam naar Lanka, 182

Hanuman en Sugriwa met rotsblokken, 183

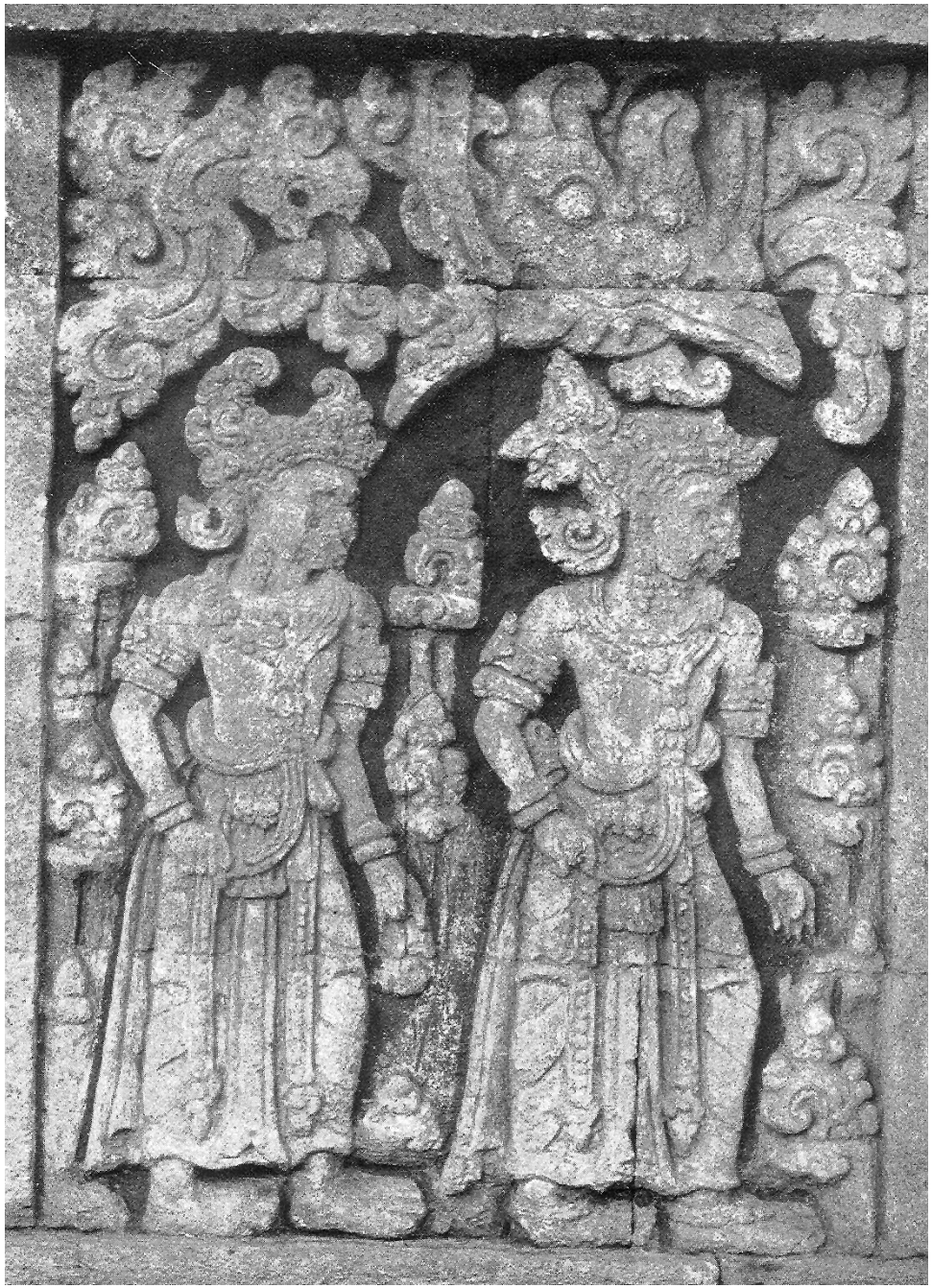

Laksmana en Rama op weg naar Lanka, 186

Maaltijd voor het gevecht, Hanuman Sugriwa (l), Rama Laksmana (r), 192, 193

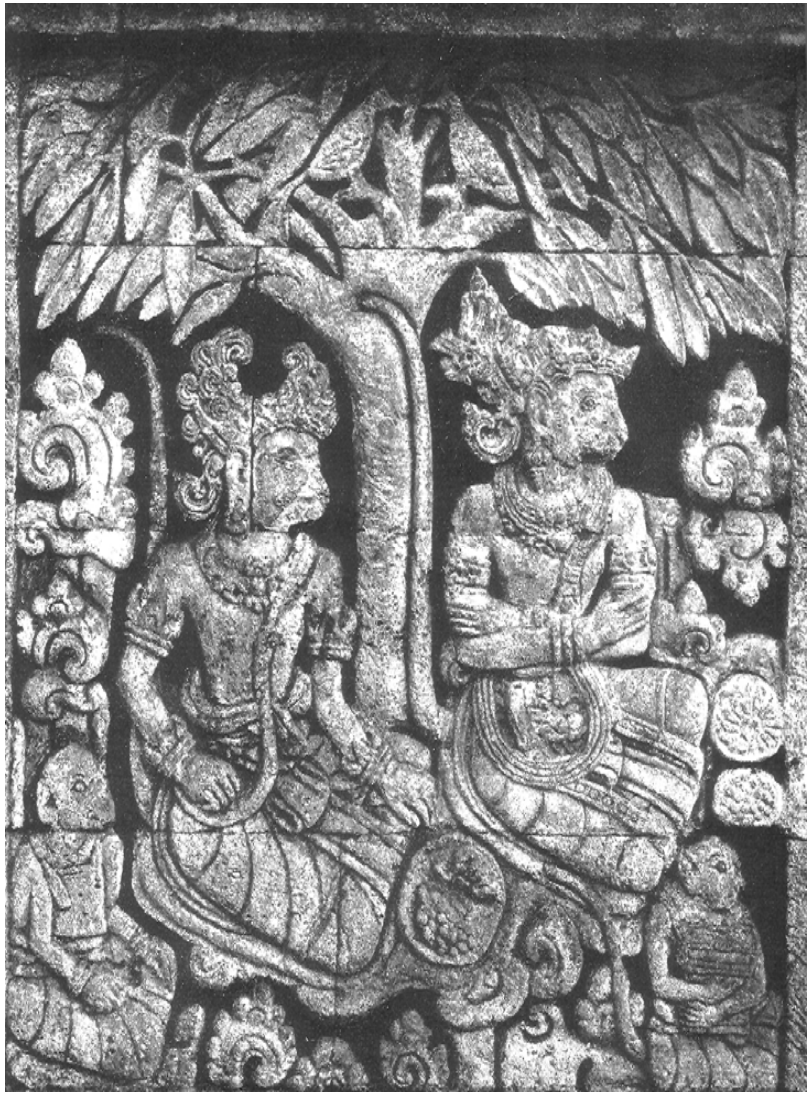

Laksmana, Rama,
Hanuman, 208

Kumbhakarna
aangevallen door apen,
209

Verschillen Prambanan en Panataran

- Stijl: Prambanan is naturalistisch
- Panataran is in wayang stijl
- Prambanan volgt geschreven verhaal
- Panataran volgt wayang theatervoorstelling
- Prambanan: Rama centraal
- Panataran: Hanuman centraal